

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Ioannis Macherentini Societatis Iesv Theologi,
Explanatio Catechismi Catholici**

Macherentinus, Johannes

Colon., 1612

De Contritione Prima Poenitentiae parte.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39397

DE CONTRITIONE PRIMA POENITENTIAE parte.

Quod est vera ac salutaris poenitentiae principium atq; origo?

2. Tim. 2. **D**iuinae gratiae operatio cor nostrum ad se conuertētis: vnde Apostolus eos qui veritati contradicunt, modestè corripendos monet: *ne quando (inquit) det illis Deus poenitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiscant à laqueis diaboli, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatē.* Est igitur liberale donum Dei poenitentia, nullis nostris meritis redditum, sed infinita Dei misericordia propter nomen suum donatum nobis, iuxta scripturae sacrae, & Ecclesiae definitiones. Quae doctrina verae humilitatis & solidae pietatis, vt solidum fundamentum, retinenda est.

Solidae pietatis radix

Ex quo principio & quo ordine actus poenitentiae in nobis oriuntur?

Cum omnes actus poenitentiae in nobis sint, & ex Dei motione, & ex nostri arbitrij libertate, & qualitate, nec semper eodem principio oriuntur in nobis, neque eodem ordine procedunt. Hoc manifestissime ipsa experientia ostendit, dum alius timore poenarum, alius praemiorum intuitu, alius diuinae bonitatis consideratione conuertitur, prout

prout scilicet Deo placet, (qui habet corda nostra in manu sua) & prout affectus noster, dispositus est. Non possunt itaque sub arte & certa ratione comprehendere hæc diuinæ gratiæ admiranda opera. Quia verò suauiter Deus omnia disponit, hominesq; iuxta ipsorum dispositiones mouet, ipsa experientia docet, peccatores corporeis delectationibus affectos, facilius & communius pœnarum timore trahi.

Qui communiter inueniuntur gradus ad pœnitentiam veram?

Post primam illam diuinæ gratiæ operationem, communiter quinque actibus, quasi quinque gradibus, ad veram pœnitentiam peruenitur.

Primus est fidei veraciter assentientis diuinis testimonijs.

Secundus, timoris seruilis, quo pœnarum consideratione à peccato, dilectioneq; eius retrahimur.

Tertius spei, quo remissionem peccatorum consecuturos nos sperantes, iam ea vt emendabilia detestamur.

Quartus veræ charitatis, quo propter Deum ipsa peccata displicent.

Quintus denique Timoris filialis, quo Deo vltro ob reuerentiam eius emendationem vitæ, & satisfactionē, prout possumus, offerimus. Hi tamen non omnes semper

*De his
multa*

pulchra concurrunt, nec quando adsunt, semper
Paroch. formaliter & explicitè inueniuntur.

Cate- Quando est necessarium de peccatis
chistis vi- conteri?

lissima le- Post peccatum letale admissum pœnitentia seu dolor animi necessaria est, tum quia
cti. 8. de remedium, tum quia à Deo præceptum, Li-
penit. & cet verò dilatio pœnitentiæ non semper no-
lectio 9. uuum peccatum sit, reddit tamen peccatum
Petrus de idem grauius, & peccatorem grauiissimo pe-
Soro. riculo iræ Dei, destitutionis gratiæ, grauior-
 um peccatorum, cæcitatibus mentis, ac denique
 damnationis æternæ obijcit. Audien-
Apoc. 2. dus itaque Dominus, cum ait: *Memor esto,*
unde excideris, & age pœnitentiam, & prima ope-
Rom. 2. *ra fac: sin autem, venio tibi, & mouebo candela-*
Eccle. 5. *brum tuum de loco suo. Secundum duritiam tuam,*
& impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram in
die iræ, ait Paulus. Vnde Sapiens: *Ne tardes*
conuerti ad Dominum, & ne differas de die in di-
em: subito enim veniet ira illius, & in tempore vin-
dictæ disperdet te.

Quibus in casibus nouum est peccatum ob
 commissa non dolere?

Primò, cum periculum est præsens vitæ
 corporalis, aut etiam spiritualis, vt cum gra-
 uis aliqua persecutio, aut tentatio hæresis,
 aut alterius letalis peccati imminet, in qui-
 bus speciale Dei auxilium requiritur, & gra-
 tia eius opus est.

Se-

Secundò, cum agendum aliquid occurrit, quod conscientiam mundam requirit, verbi gratia Sacramentum aliquod aut suscipiendum, aut administrandum, ne videlicet sacrorum violatione sacrilegi efficiamur.

Tertiò, cum peccata memoriæ occurrunt, & homo Deum à se offensum cogitat.

Quartò, cum Ecclesia, & populus Christianus graui aliquo laborat periculo, sub aliquo videlicet iræ Dei flagello. Cum enim tunc teneantur omnes iram Dei placare, tenentur peccata sua, quibus illa prouocatur, auferre, maxime verò maiores, & sanctioris status homines. Vnde frequentissimè per Prophetas increpat Dominus hunc defectum veræ pœnitentiæ inter eius flagella.

Non est, inquit Esaias, non est qui inuocet nomen tuum, qui consurgat & teneat te. *Esaiæ. 64.*
Ezech. 13.

Quintò, cum se offert proximi nostri magna necessitas, quam non, nisi orationibus & gratia Dei speciali subleuare possumus, tenemur ad cor redire, & iratum Deum placare gemitu ac pœnitentia propriorum delictorum.

Sextò, cum quid agendum est, vbi diuina gratia opus est ad animæ salutem, siue propriæ, siue proximi, vt si quis ad martyrium raperetur, siue arduum aliquod opus ad salutem spectans aggrediretur. Sit exemplum huius fortis illa Iudith. Huc pertinet, quo-

ties prædicandum est verbum Dei ; quoties admonendi peccantes, & huiusmodi alia.

Tenetur né festis ac Dominicis diebus sub speciali peccato de commissis conteri, qui sibi conscius est?

Hoc docti viri & sancti quidam asserunt: alijs non placet, quod conscientijs videatur laqueos iniicere. At verò id ita grauat, vt parum, vel nihil ad rem faciat, an nouum peccatum sit in festo non pœnitere. Quanto enim diutius in peccato quis hæret, & quanto plura se offerunt, quæ à peccato deterrere debent, vel ad gratiam quærendam

Regula de intellectu preceptorum affirmatiuorū explicatio.

In conscientie casibus quorū potissimū iudicio stādum sit.

asfringunt, tanto grauius peccatur. Et hæc regula, præcepta affirmatiua non obligare nisi in necessitate, non de extrema necessitate accipienda est solum, sed cum occurrit casus, vbi recta ratio iudicat, vel iudicare debet, contra illam virtutem esse, si non fiat eius actus. In hoc autem iudicio magis credendum sanctioribus, quam argutioribus. Qui tutissimè agere volet, diligenter consideret tempus, quod in peccatis egit, & occasiones omnes quibus ad agendam pœnitentiā prouocatus est, vel ex diuinis inspirationibus, vel flagellis, siue externis admonitionibus, aut occurrentibus etiam festiuis diebus, & horum omnium, tanquam peccatum suum non parum coram Deo aggrauantium,

tium, veraciter pœniteat, & in iudicio confessionis ita exponat, & in futurum hæc omnia diligentissimè caueat. Huc facit quod Ignatius Layola vir in conscientia negotio proculdubio exacti iudicij, censuit peccatū non leue esse, pias Pastorum Ecclesie cohortationes, sanctionesque audere aspernari ac transgredi, cum pro infidelium expugnatio ne, ac pace fidelium indulgentia conceduntur confitentibus & communicantibus.

Cum peccata per pœnitentiam dimissa memoria occurrunt, quid faciendum?

Respondet Hugo de S. Victore: *Deus ita peccatorē à culpa æterna absoluit, vt vinculo perpetua detestationis obliget.*

Quanta debet esse contritio seu dolor vt ad peccati remissionem sufficiat?

Requiritur & sufficit, vt ex vera Dei charitate super omnia emānet, ipsamque habeat coniuñctam, si enim ille animi motus, ex alijs, quam Dei amore, procedit, non ad Deum, sed ad illud bonum ducit. Si procedit ex Dei amore, sed non perfecto, non cōiungit perfectè. *Qui itaq; non diligit, manet in morte. Et si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Hæc est: Quæ operit multitudinem peccatorum.*

1. Ioan. 5.

1. Cor. 13.

1. Pet. 4.

Quotuplex dolor de peccato?

Duplex: voluntatis alter, qui odium peccati, detestatio & nolitio dici potest, qui

X 4 in

in pœnitente summus esse debet, vt scilicet peccatum præ cæteris omnibus malis detestemur, odio habeamus, & nolimus: quoniam hic dolor respōdet amori charitatis, qui principatum & dominium ita habere debet in corde, vt omnia alia quæ amantur, minus amentur quam Deus.

Alius est dolor sensus, quem non necesse est summum esse. Et quamuis satis durus sit, cuius mentis dolorem oculi carnei nequeunt declarare, potest tamē vera esse aliquando pœnitentia, quando nullus est sensus dolor.

Hic dolor qualis esse debet?

Integer & verus, sicut verus Dei amor, vt excedat in Dei oculis omnem alium affectū voluntatis; ita scilicet, vt animam excitet ad conuenientia opera charitatis & pœnitentiæ, & eam aduersus contraria omnia sic premuniat, vt secundum præsentis voluntatis statum, quicquid boni aut mali occurrerit, id minus quam Deus ametur, minus quam peccatum odio habeatur: adeo vt potius quod is malum incurrere velis quam peccatum, & quolibet bono priuari quam Deo.

Quis modus ac via rectè agendi pœnitentiam?

Primum, volentem agere integrè, ante omnia diuinæ bonitati, eiusque gratiæ inniti o-

ti oportet, & per humilem instantemque orationem, ante omnia gratiam pœnitendi sibi à Deo postulare necesse est. Proponendę sunt igitur Sanctorum & Prophetarum orationes, quibus tam instanter illi hoc à Deo postulant, & confitentur se id à seipsis habere non posse. Vnde illud Hieremię: *Conuerte Ier. 31. me Domine, & conuertar, quia tu Deus meus.* Et quod sequitur est valde considerandum, *Postquam enim conuertisti me, egi pœnitentiam, & postquam ostendisti mihi, percussi semur meum: Confusus sum & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentię meę.* Itaque opus est, vt Deus ostendat nobis, quales in peccato simus, & qualia sint ipsa peccata: ostendat (inquam) non tantum proponens ante oculos, sed etiam agens vt consideremus: & ita consideremus, vt consideratio penetret voluntatis ipsius intima. Itaque quoties audieris pœnitentiam, aut aliquid ad eam pertinens præcipi in scriptura, intelligas statim tibi id à Deo esse postulandum. Cum ergo dicitur *Optimum per Prophetam peccatrici animę: Leua oculos & facile tuos in directum, & vide vbi non prostrata sis, sta exercitiũ. Ier. 3.* timid conuertamus in orationem, vt videlicet ipse qui præcipit, det leuare oculos, & perspicere atque perpendere, quam longè à Deo per peccatum recedamus.

Hunc orandi affectum ad impetrandum donum pœnitentię qua ratione excitabo?

X 5 Si

*vide insti-
tu Christ.
Pet à So-
to in Sym-
bol art 10.
Coniectu-
ra veræ
pœnitent-
tiæ.*

Si gratiam remissionis peccati, ac iustificationis, veluti par est, plurimi facias. Nam pro nihilo aut pro minimo ducere remissionem peccati, & gratiam pœnitendi, vnum est eorum quæ maximè timenda sunt Christianis, quibus scilicet maximè indigni fiunt illis donis, sicut inter præcipua signa & coniecturas veræ pœnitentiæ, non minimum est, magni aestimare hoc donum, & ob hoc maximè Deo gratum esse.

Quibus modis inducendi sunt Christiani, vt singularem hanc Dei gratiam plurimi faciant?

Tribus præcipuè modis:

Primò, peccati grauitas quantum fieri potest exaggeranda, & mala quæ consequuntur.

Deinde extollenda remissionis gratia & dona, quæ simul in remissione peccati conferuntur à Deo.

Tertiò denique, quanta gratia, quam nullo debito, imò quantis contrarijs debitis dationis, quam nulla nostra industria, labore vel minima attentione detur à Deo.

Quæ est peccati cuiusq; grauitas?

Non potest ea satis explicari. Est enim contemptus Dei & offensa, opere ipso atque facto abnegatio ipsius, qua præfertur creatura ipsi in corde peccantis.

Sed

Sed nihil magis immensam grauitatem hanc peccati ostendit, quam quod non sine filij sui sanguine & morte placuit Deo peccata remitti, & cum demum post hanc remissionem tanto pretio comparatam peccamus, vt Paulus ait rursus *crucifigimus ipsum filium Dei, & ostentui habemus: & (vt alibi ait) Quanto putatis deteriora mereri supplicia, scilicet quam transgressores legis veteris, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, & spiritui gratia contumeliam fecerit? Quid potest in peccati exaggerationem grauius dici? Toti Trinitati contumeliam infert, sanguinem Christi polluit, ipsum Christum conculcat.*

Gratiarum remissionis quantum est donum?

Hoc ex eo colligas, quod Deus nos reconciliat sibi, & veram nobiscum inicit amicitiam atq; foedus. Quid verò maius quam amicum esse Dei? *Nimis honorati sunt amici tui Deus.* Et quam intima hæc amicitia, per quã tota Trinitas nos inhabitat? *Ad eum (inquit) veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Spiritum quoque suum nobis dat, vt Ioannes inquit: In hoc cognoscimus, quia in eo manemus, & ipse in nobis, quoniã de Spiritu Sancto suo dedit nobis. Proprio filio suo non pepercit, sed (vt Paulus inquit) pro nobis omnibus tradidit illum, vt merito quod sequitur summum hoc Dei donum commendet; Quomodo cum illo nõ omnia nobis*

nobis donauit? Itaque hoc Dei donum non satis dignè commendari potest, de quo merito illud Saluatoris ad Samaritanam dicere possumus: Si scires donum Dei. Denique B. Augustinus tanti hoc opus iustificationis facit, vt verba illa Christi: Qui credit in me, opera qua ego facio ipse faciet, & maiora horum faciet; de hoc iustificationis opere exponens, quod cooperante Deo, nos etiam facimus. Profusus (inquit) maius hoc esse dixerim, quam est cælum & terra, & quaecunque cernuntur in cælo & in terra. Cælum enim & terra transibit, prædestinatorum autem, id est, eorum quos præscit salus & iustificatio permanebit. In illis tantum opera Dei, in istis etiam imago Dei. Et denique Angelorum creationi hoc opus ibi conferens: Non (inquit) hic audeo præcipitare sententiam, intelligat qui potest, iudicet qui potest, vtrum maius sit iustos creare, quàm impios iustificare. Certè enim, si equalis est vtrumq; potentia, hoc maioris est misericordie. In quibus verbis magna est commendatio huius diuini doni. Si Deus propter hominem aliquem nunc integrum mundum, non minorem, quàm hic est què habemus, de nouo crearet, crearet cælum & terram, & cætera omnia, Angelos & cuncta Spiritualia quanti fieret? Et tamen absque comparatione iustificationis opus maius est.

*Quo merito perditam tantam gratiam
obtinemus?*

Donat

Donat nobis gratias pius ac misericors Dominus, nullo merito nostro, Apostolo dicente: *Commendat Deus charitatem suam in nobis. Quoniam cum adhuc inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est. Quantum verò hoc, ut cum post hoc beneficium, inimicos nos constituerimus, rursus nos inuitet ad amicitiam & recipiat: Pro Christo (inquit Paulus) legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus per Christum reconciliamini Deo. Denique & ita trahit, ut nisi traheret nequaquam redire possemus: Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit illū.* Merito itaque gloriatur Deus: *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me. Et illud: Non propter vos ego faciam do-* mus Israel, *sed propter nomen sanctum meum.* Itaque qui peccauit, se quasi in profundissimā voraginem deiectum atque à se ipso præcipitatum cogitet, & absorptum à vi atq; tempestate profundissimi maris, non aliter certè quam Ionas fuit in ventre ceti, & ita opus est, ut oret & clamet ad Deum pro gratia pœnitentiæ, sciens quod non possit se magis à peccato excutere, quam demersus ille, ex tanta profunditate potuit emergere. Hinc sunt voces illæ Prophetarum: *Intrauerunt a-* que vsque ad animam meam, *infixus sum in limo, profundi, & non est substantia, hoc est, vires meæ ad resurgendum. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Propterea clamat: *Sal-*

Sal-

Saluum me fac Deus. Et inquit: Laboravi clamans, &c. Dum spero in Deum meum. Ecce sola hæc spes restat. Et post pauca, orat, eripi omnino sibi diffusus: Ego verò orationem meam ad te Domine, tempus beneplaciti Deus. In multitudine misericordiae tuæ, &c. Quæ attentius sunt consideranda. Eripe me de luto, &c. Non me demergat tempestas aquæ, &c. Neq; urgeat super me puteus os suum. Lapsa est in lacu vita mea, posuerunt lapidem super me. Inundauerunt aqua super caput meum, dixi, perij. Inuocaui nomen tuum

Tren. 4.

Iona. 2.

Domine de lacu nouissimo. Tota abyssus vallauit me, pelagus cooperuit caput meum. Quibus omnibus exhortandi sunt peccatores, & stimulandi ad orandum pro dono pœnitentiæ, & admonendi, vt cum ita orauerint, etiam agnoscant sibi orandum esse, vt eis hoc gratis à Deo donetur.

Post hanc orationem quomodo actio pœnitentis fieri debet?

Primò vires animæ interiores diligenter colligendæ, & ab omni mentis euagatione, seu meditatione alienarum rerum reuocandæ sunt, atque ita in quiete & tranquillitate in consideratione bonitatis diuinæ, & malitia peccati exercendæ, atque ex his affectus pij in Deum eliciendi, non semel atque iterum, sed frequentissimè, & quidem cum conatu proficiendi.

Qui

*Qui probabo an affectus pœnitentia meae
verus & integer sit?*

Inuestiga an opera pœnitentis ac conuerſi facias, quorum summa est vera & seria vitæ mutatio, de qua Augustinus in Enchiridio. *Cauendum est (inquit) ne infanda illa crimina, qualia qui agunt regnũ Dei non possidebunt, quotidie putentur perpetrãda, & elemosynis quotidie redimenda. In melius quippe mutanda est vita, & per elemosynas de peccatis præteritis propitiandus est Deus.* Ista itaque mutatio vitæ, præcæteris est cogitanda, & in omnibus actibus pœnitenti præ oculis constituenda. Nulla re apertius agnosci potest, vera pœnitentia, quam in futuris cauendis, non solum peccatis, sed etiam occasionibus, vel tentationibus, vel societatibus & periculis illis, ex quibus prolapsus se quis agnoscit. Igitur veram vitæ mutationem requirit Augustinus, & proculdubio requirenda est maximè à consuetudine peccandi, à facilitate pro minimare transgrediendi mandata Dei, denique à vita liberiori atque laxiori, quæ sine Dei timoris freno præceps agitur, licentiosa libertate.

Quam requiris à verò pœnitente vitæ mutationem?

Illam putamus sufficere, (vt condescendamus, quantum fieri potest, fragilitati nostræ) qua viuitur saltem sine quotidiana trans-

transgressione præceptorum Dei, sine contemptu illo, quo pro nihilo fere & sola negligentia & incuria, mortaliter peccatur. His enim nihil periculosius putamus in vita: vltimè que adeo vt vehementissimè putemus, timendum esse de salute eorum, quos in istis extrema inuenit hora. Vbi id obseruandum quod de omnibus peccatis mortalibus agimus, etiam illis, quæ præter magnum proximi damnnum leuiter committuntur: de periurio videlicet in leuibus aut iocosis; inhonestis aut tupibus colloquijs aut cogitationibus, aut internis delectationibus, & similibus, à quibus maximè putamus esse timendum in vita Christiana. Itaque (vt valdè suauiter & blandè loquamur) qui vitam ita instituit, vt à consuetudine peccandi, & facilitate se cohibeat, quanquam nonnunquam labatur etiam in mortalia, etiamsi aliquando frequentius, modo non pro nihilo ducat, non contemnat pœnitentiam vel posthabeat, satis mutasse viam videri potest, modo in hoc conetur proficere, quod omni Christiano quidem, sed pœnitenti maximè putamus necessarium.

Quæ in vita maximè timenda.

Quando Confessio nulla est propter defectum contritionis?

Primò, quando habet propositum contrarium contritioni, videlicet peccatū committendi, vel commissum placet.

Se-

Secundò, quando vel ipse pœnitens certè in se deprahendit defectum pœnitentiæ, vel ipse Sacerdos id apertè aduertit, vt si statum peccati deferere nolit, vel manifestas occasiones vitare, & similia.

Tertiò, quando talis ac tantus est defectus, vt si pœnitens ac Confessarius suo functi fuissent vtrinq; diligenter officio, ipsum deprahendissent. In omnibus his sacrilegiũ & nouum peccatum committitur, & repetitione confessionis opus est.

DE CONFES- SIONE.

Quid de Confessione altera pœnitentiæ parte sentiendum?

Confessionem omniũ peccatorũ mortalium, quæ post diligentem inuestigationem memoriæ occurrunt, coram Sacerdote absoluendi potestatem habente, ita esse necessariam, vt sine ea re ipsa, vel voto facta, peccata ipsa nullo modo remitti possint, idque ex ipsius Christi institutione.

Qua ratione id probas?

Promisit Dominus Petro remittendi potestatem peccata primum: Deinde cæteris Matt. 16.
Apostolis, quam & post resurrectionem et id. cõ-
tulisse